

بِسْمِ خدَاوندِ خَشْتَدِه مهربان

درسنامه مطالعات
اجتماعی

پایه : هفتم

فصل ۷ درس : سیزدهم
موضوع :

غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان

تدوین : شریف پور

اهداف درس بر اساس طبقه بندی بلوم :

اهداف شناختی :

- ۱: شناخت حکومت غزنویان و چگونگی حمله سلطان محمود به هندوستان**
- ۲: شناخت حکومت سلجوقیان و آشنایی با محدوده و قلمرو حکومت آنها**
- ۳: شناخت حکومت خوارزمشاهیان و دلیل سقوط آنها**

**حیطه نگرشی : به مباحث تاریخی و سلسله های ترک زبان آشنا شود
و از سرگذشت و شجاعت آنان پند بگیرد**

حیطه ارزشی : با شجاعت و رشادت اماده دفاع از کشور در برابر هجوم بیگانگان باشد

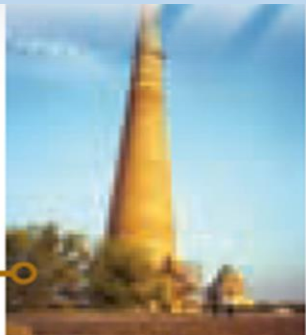
غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان

از اواخر قرن چهارم تا اوایل قرن هفتم هجری، سه سلسله ترک تبار در ایران حکومت کردند.

آغاز حکومت خوارزمشاهیان

حمله چنگیز خان به ایران

غزنویان دودمانی ترک تبار بودند که چون حکومت خود را از شهر غزنین غزنه آغاز کردند به این نام مشهور شدند.

هنگامی که حکومت ساسانیان به نهایت ضعف رسید سلطان محمد حاکم غزنه بود، و بعد ها خراسان را تصرف کرد

.. سلطان محمود غزنوی به پشتوانه سپاه نیرومند خود در اغلب جنگ ها، پیروز یهایی به دست آورد و قلمرو غزنویان را تا ری در مرکز ایران گسترش داد

دلیل لشکرکشی سلطان محمود غزنوی به هند و دلیل شهرت سلطان محمود در تاریخ

سلطان محمود غزنوی چندین بار به هندوستان لشکرکشی کرد و به همین سبب در تاریخ شهرت یافت

بهانه حمله به هند : رواج اسلام گرایی

دلیل اصلی حمله به هند : اما در اصل به طمع ثروت هنگفتی بود که در این کشور وجود داشت.

دستاوردهای حمله به هند :

وی در این لشکرکشی ها مناطقی از هندوستان را تصرف نمود و معبد سومنات را خراب کرد. او اسیران زیادی را با خود به سرزمینهای دیگر برد و ثروتها و غنائم زیادی به دست آورد که بخشی را به خلیفه عباسی پیشکش کرد.

محبوبیت غزنویان؟

قدرت و حکومت غزنویان بر نیروی نظامی استوار بود و آنها از محبوبیت و مقبولیتی که صفاریان و سامانیان و آل بویه نداشتند

رابطه حکومت غزنویان با خلفای عباسی : تابع و مطیع خلافت عباسی

جانشین سلطان محمود : پسرش سلطان مسعود بود

سرانجام غزنویان :

اگر چه، سلطان مسعود فرمانروایی بی باک و جسور بود اما تدبیر پدر را نداشت. او از سلجوقیان شکست خورد و مدتی بعد توسط سپاهیان شورشی خود به قتل رسید.

سلجوقیان

محل زندگی سلجوقیان:

سلجوقیان نیز طایف های از ترکان بودند که پس از پذیرش اسلام به ماوراءالنهر مهاجرت کردند.

جد سلجوقیان : طغرل

پایتخت طغرل:

طغرل پس از شکست سلطان مسعود غزنوی، در نیشابور بر تخت نشست.

نخست حکومت شیعه مذهب آل بویه را برانداخت

اقدامات طغرل پس از به قدرت رسیدن :

جانب خلافت فاطمی مصر متوجه خلافت عباسی بود، از میان برداشت.

به دلیل این اقدامات خلیفه عباسی به طغرل لقب سلطان رکن الدین داد

آلب ارسلان

اوج قدرت سلجوقیان **آلب ارسلان، برادرزاده و جانشین طغرل بود**

وزیر الب ارسلان: **خواجه نظام الملک وزیر،**

**آلب ارسلان با راهنمایی خواجه نظام الملک وزیر،
رقیبان داخلی را سرکوب کرد و بر قدرت و استحکام
حکومت سلجوقی افزود.**

آلب ارسلان ارمنستان و گرجستان لشکرکشی کرد

آلب ارسلان در نبرد ملازگرد در سال ۴۶۳ ق رومیان را شکست سختی داد و امپراتور روم شرقی را به اسارت گرفت.

نبرد ملازگرد:

بخشهای وسیعی از آسیای صغیر به تصرف سپاهیان سلجوقی درآمد.

ملکشاه : پسر آلب ارسلان از پادشاهان مشهور سلجوقیان بود

فتوحات : ماوراءالنهر و شام

قلمرو ملک شاه : از ماوراءالنهر در شرق تا دریای مدیترانه در غرب

در دوران ملکشاه محدوده قلمرو او با ساسانیان برابری می کرد

در آن زمان اصفهان که پایتخت سلجوقیان بود به شهری بزرگ و آباد تبدیل شد.

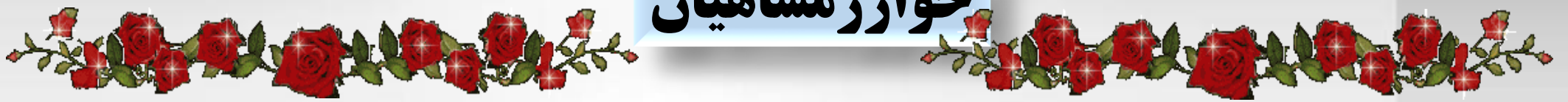

سرانجام سلجوقیان:

تجزیه و فروپاشی: پس از مرگ ملکشاه، شاهزادگان و فرماندهان نظامی برای رسیدن به تاج و تخت به جان یکدیگر افتادند. و این اختلافات تا سقوط سلجوقیان، ادامه پیدا کرد.

خوارزمشاهیان

خوارزم، ناحیه ای حاصلخیز و آباد در جنوب دریاچه خوارزم (آرال) بود

از عهد باستان به شاهان آنجا، خوارزمشاه می گفتند.

خوارزمشاهیان نخست دست نشانده سلجوقیان بودند

سرانجام یکی از فرمانروایان خوارزم آخرین سلطان سلجوقی را شکست داد و بر بخش های زیادی از ایران چیره شدند

چرا پایه های حکومت خوارزمشاهیان چندان محکم نبود؟

از یک سو، خلیفه عباسی فرمانروایی آنها را به رسمیت نمی شناخت

از سوی دیگر، تسلطی بر فرمانروایان محلی نداشتند.

**در چنین شرایطی بود که چنگیز خان مغول به ایران هجوم آورد
حکومت خوارزمشاهی نتوانست در برابر حمله آنها ایستادگی کند و روزگار پررنجی برای ایرانیان آغاز
گردید.**

خودسنجی

- ۱: چرا سلطان محمود به هند لشکر کشی کرد
- ۲: دو اقدام طغرل را بنویسید
- ۳: نبرد ملازگرد بین چه کشورهای رخ داد و نتیجه آن چه بود؟.
- ۴: خوارزم به کجا گفته می شد
- ۵: چرا پایه های حکومت خوارزمشاهیان محکم و استوار نبود؟

به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقیست -
موفق و مؤید باشید

